

der af forfatningsmæssig Orden skulle lige saa lidt som „mulig fortvovlede Forsøg paa at hævede en grundlovsstridig Magt gjennem Krænkelsen af Folkets befjorne Ret, afholde os fra sluttede og enige, med Fasthed og Maadehold at kæmpe Striden til Ende. Vi opfordre Eder til med tillidsfuld Styrke, men med Ro og Befindighed at gaa Fremtiden i Møde. Vi fraraade ethvert Skridt, der kan faae en voldsom Karakter.“ (Stemmer: Hør!) — De Herrer sige Hør! og saa ville De have Revolution. — „Den, fra hvem Lovbrud udgaar, ville Tiden og Begivenhederne dømme. Den utvivlsomste Ret er paa vor Side, og Seiren vil følge Retten.“ Jeg var med til den 2den Juni 1877 i Forening med en Del andre Medlemmer af den gamle Opposition at udtale (Billie: Læser De op af „Morgenbladet“!) — om det nu var „Dagbladet“! Smidlertid kan der vel ogsaa staa Noget deri, som kunde taale at læses —: „Udgangen af den forestaaende Kamp afhænger dog som før af Folket selv. Taber Folket Troen paa sin Sag og Tilliden til sin Styrke, giver det efter for Modstandernes Trusler eller falske Bønners Løfter, saa vil den nærmeste Fremtid berøbe os Keften af Frederik den Syvendes Grundlov.“ Endvidere: „Ministeriet har nu gjort Magtspørgsmaalet til sit Program. Dets Tilhængere have flokket sig om Grundlovsbruddet i det Haab at trætte eller skræmme Folkets Mæltal. Lykkes det, vil den almindelige Valgrets Betydning være tilintetgjort for lang Tid.“ Endvidere (Billie: Vil De oplæse hele Udtalelsen!) Ret, kun et Par Sætninger endnu; under den alvorlige Stilling og ved denne Leilighed forekommer det mig isørigt, at det ærede Medlem kunde være taalmodig, om han end ikke har meget af den Egenskab, naar den ærede Formand tør tillade mig at give disse Sætninger for at forklare min og Hveres Stilling her i Salen — altsaa endvidere: „Fra det Dieblit, det er flaaet fast, at ethvert Ministerium, der ikke kan faae Rigsdagens Samtykke til Afholdelsen af Afgifter, kan afholde disse imod dens Billie, er den politiske Frihed kun et Skin.“ Endvidere: „Vi gjentage det: Om saadant skal ske, afhænger kun af Folket selv, og først og fremmest af Valgerne til Folkethinget. Holde Valgerne ikke Stand, er en saadan Stilling uundgaaelig. Holde de Stand, er den umulig. Lige overfor et Folks udholdende Modstand mod Lovbrud og Uret er ingen Magt stærk nok. Vi sige med Billie udholdende Modstand, thi herpaa er det, det kommer an, naar den Sag, man kæmper for, er god og retfærdig.“ Jeg skal slutte med endnu blot at oplæse to Linier om en Forening, der er nævnet i denne Skrivelse af 2den Juli: „Fra denne vil da Forslag naturligt kunne udgaa til de Skridt, som skulde gjøres, alt efter som Kampen udvikler sig. Den kan blive langvarig og haard, men vi frygte den ikke. Vi nære en uroffelig Tillid til

det danske Folks store grundlovsfædede Mæltal.“ Jeg tror, de Herrer ville erkende, at der i det, jeg har oplæst, udtaler sig en høi Grad af Tillid til Folkets moralske Kraft og til denne Krafts Gøne til at hævede Folkets konstitutionelle Ret. Vi vare Folket med at gaa voldsomt frem, vi formane det til at tage det med Ro, og om Kampen end bliver haard, vi skulle dog, holdende sammen paa Lovens Grund, med den Kraft, Folket eier, vinde Seir. I denne Anfælgang mødtes vi den 1ste Oktober. Jeg formaaede ikke at forstaa, hvad der da foregik. Efterhaanden har den ærede Ordfører klaret dette for os som forresten saa meget Andet. Han har sagt: hvad betød denne moralske Magt? Han har sagt, at naar vi ikke havde den raa Magt i Baghaanden, kunde det ikke hjælpe at føve Kampen frem mod Provisoriet, og jeg skjønner ikke rettere, end at det er en fuldstændig Underkjendelse af hele den Betragtning, hvormed jeg tror, at vi Alle sammen vare gaaede ind i denne Kamp. Min er den endnu: Kampen kunde blive langvarig og haard, men vi behøvede ikke at ty til Undergivelse eller Underkastelse, thi jeg er overbevist om, at Valgerne vilde have staaet samlede om dem, der mod Provisoriet havde værnet Folkethinget, saaledes, at Seiren var bleven vis. Og hvad vil det sige: Seiren? Det vil ikke sige Andet, end at Folkethinget har vundet sin forfatningsmæssige Stilling, og at Provisoriet var saa grundig som mulig blevet nedslaaet som et brugbart Middel under den konstitutionelle Kamp. Det vil ikke sige Andet, end at vi havde faaet Regjeringen ledet i Overensstemmelse med Nationens Billie, saaledes som denne giver sig Udslag paa Valgdagen, dog altid under den modererende, tilbageholdende, og jeg kan ogsaa sige i mange Tilfælde afvisende Indflydelse, som den anden Faktor i Lovgivningsmagten maatte kunne udøve. Det var Seiren. Det var ikke Seiren saaledes, at der blev Gnevælde eller Radikalisme; derpaa er vor Forsætning ikke bygget, at det kan ske, men det var Seiren i den Forstand, at den almindelige Valgret havde hævdet sin Betydning, og at § 49 i Grundloven havde staaet ikke som et dødt Bogstav, saaledes som det vilde staa, dersom Provisoriet blev et anerkendt Led i vor konstitutionelle Ret, men med et virkeligt Indhold. Det er Lyris, sagde den ærede Ordfører ved 2den Behandling, det er en fantastisk Tro? Det er denne Tro, mine Herrer, hvorpaa vi have reist denne Kamp, og det er den samme Tro, som de Mænd havde, der byggede den almindelige Valgret op i 1849. (Rjær: Men som blev ødelagt i 1866!) Ivertimod, det kan forstaaes paa en hel anden Maade. (Udfryselse af Rjær.) Jeg har Andet at bestille end at tale med det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgfreds; det er mig lidet magtpaaliggende, i alt Fald i dette Dieblit. Den Finantslov, som nu foreligger, er jo, som